

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни

“ДОПІНГИ У СПОРТІ”

(для бакалаврів спеціальності
“Фізична реабілітація”)

МАУП

Київ 2004

Підготовлено доцентом *О. А. Присяжнюк*

Затверджено на засіданні кафедри фізичної реабілітації та рекреації
(протокол № 2 від 19.01.04)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Присяжнюк О. А. Навчальна програма дисципліни “Допінги у спорті”
(для бакалаврів спеціальності “Фізична реабілітація”). — К.: МАУП,
2004. — 11 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, навчально-тематичний план, програмний матеріал до вивчення дисципліни “Допінги у спорті”, вказівки до виконання контрольної роботи, теми для контрольних робіт, контрольні питання, а також список рекомендованої літератури.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Постійне зростання світових і національних спортивних досягнень, значне омолодження спорту висувають організму людини надзвичайно високі вимоги. Це пов'язано із значним підвищенням фізичного навантаження у тренуванні і нервовим напруженням змагань. Таким чином, склалися умови щодо необхідності пошуку та впровадження у практику додаткових (окрім самого тренувального процесу) засобів підвищення стійкості та опірності організму, попередження перенапруження і нервових зривів, прискорення відновлення і підвищення спортивної працездатності. Одними із них є фармакологічні засоби. Лідером у застосуванні цих речовин став сучасний професійний спорт. Виникла нова галузь фармакологічної науки “Фармакологія здорової людини”, розділом якої є “Фармакологія рухової активності”. Специфіка останньої полягає в тому, що в умовах фізичного навантаження механізми дії лікарських засобів, їх перетворення в організмі і швидкість виведення можуть істотно змінитися, що потребує окремого підходу та обережності.

Слід враховувати, що фармакологія і допінг пов'язані між собою з давніх давен. Найбільше поширення у професійному спорті допінги отримали в 50–60-ті роки ХХ ст. (велоспорті, важкій атлетиці, плаванні, греблі, легкій атлетиці, футболі), а згодом, у так званому “любительському” і навіть дитячому та юнацькому спорті. Це створило серйозну загрозу не тільки самій ідеї спорту, а й здоров'ю спортсменів. Зафіксовано низку важких ускладнень і навіть смертельних випадків, що спонукало МОК і міжнародні спортивні федерації до заборони деяких груп препаратів, створення Міжнародної комісії для боротьби з допінгами і введення допінгконтролю на змаганнях.

Враховуючи вищезазначенне, цей курс висвітлює медико-біологічні, морально-етичні, правові аспекти застосування допінгів, заходи боротьби з ними, категорично заперечує застосування допінгів відповідно до Європейської хартії “Спорт для всіх”, обґрунтовує використання препаратів недопінгової дії, а також розкриває питання процесів адаптації до фізичного навантаження спортсменів у швидкісно-силових, на витривалість, ігрових,

єдиноборствах і складнокоординаційних видах спорту. Крім того, описує механізм дії та рекомендації щодо використання конкретних препаратів у навчально-тренувальному процесі, на змаганнях і в період відновлення.

Це допоможе спеціалістам в удосконаленні методик спортивного тренування, реабілітації спортсменів та людей, зайнятих на важких виробництвах, рекреації хворих.

Студенти вивчатимуть дисципліну “Допінги у спорті” на лекціях, практичних і семінарських заняттях, а також самостійно при написанні контрольних робіт.

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
вивчення дисципліни
“ДОПІНГИ У СПОРТІ”

№ пор.	Назва розділу і теми
1	<i>I. Вступ. Проблема допінгу у спорті</i>
2	Види спорту і спортивна працездатність
3	Допінги та причини їх заборони
	Допінговий контроль. Правові аспекти
	<i>II. Заборонені методи і класи препаратів у спортивній практиці</i>
	<i>III. Недопінгові фармакологічні засоби</i>

ПРОГРАМНИЙ МАТЕРІАЛ
до вивчення дисципліни
“ДОПІНГИ У СПОРТІ”

Розділ I. Вступ. Проблема допінгу у спорті

Проблема використання фармакологічних засобів у сучасному спорті. Специфіка

дії препаратів на здоровий організм в умовах фізичних навантажень. Основні аспекти призначення лікарських засобів спортсменам.

Література [2; 5; 6; 8]

Тема 1. Види спорту і спортивна працездатність

Класифікація видів спорту: циклічні, швидко-силові, єдиноборства, ігрові, складнокоординаційні, складнотехнічні тощо. Використання допінгів у споріднених видах спорту. Працездатність людини як якість фізичного стану. Класифікація зон потужності.

Класифікація факторів, які лімітують працездатність.

Література [3; 6; 9]

Тема 2. Допінги та причини їх заборони

Допінги як лікарські засоби. Визначення поняття — допінг. Групи допінгів: екзогенні, ендогенні. Проблеми боротьби з допінгами в різних видах спорту. Гострі отруєння допінгами. Фальсифіковані допінги і наслідки їх уживання.

Література [6–8]

Тема 3. Допінговий контроль. Правові аспекти

Контроль за використанням допінгу в спорті (Медична комісія МОК). Завдання, об'єкти і методи допінг-контролю. Організація і проведення допінг-контролю. Антидопінгова конвенція Ради Європи. Антидопінгові лабораторії: завдання і функції.

Література [1; 3; 6]

Розділ II. Заборонені методи і класи препаратів у спортивній практиці

Стимулятори; перелік заборонених та обмежених для використання препаратів.

Наркотики; перелік препаратів; механізми дії на організм; дозволені для використання препарати.

Анаболічні стероїди: анаболічні андрогенні стероїди і бета-2 агоністи; обмеження рівня тестостерону; виведення стероїдів із організму.

Діуретики: механізм дії та причини заборони.

Пептидні та глікопротеїнові гормони, їх аналоги; хоріальний гонадотропін; кортикотропін; гормон росту (соматотропін); відповідні релізінг-фактори. Еротропоїєтин. Використання в медичній практиці і спорті. Методи виявлення.

Заборонені методи: кров'яний допінг; фармакологічна, хімічна та фізична маніпуляції.

Класи лікарських засобів, що підлягають деяким обмеженням: алкоголь, маріхуана, засоби локальної анестезії, кортикостероїди, бета-блокатори.

Література [5–9]

Розділ III. Недопінгові фармакологічні засоби

Адаптогени як перспективні біологічно активні речовини. Дія на організм спортсменів. Різновиди адаптогенних препаратів.

Препарати пластичної і енергетичної дії.

Ноотропи.

Антиоксиданти і антигіпоксичні препарати.

Імуномодулятори.

Вітамінні та біологічно активні добавки в харчуванні спортсменів.

Література [4; 8; 9]

ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Відповідно до навчального плану студенти виконують контрольну роботу. Номер теми для контрольної роботи студент погоджує з викладачем.

Структурно контрольна робота обов'язково повинна містити такі складові:

1. Вступ — розкрити роль і значення досліджуваної теми (до двох сторінок).
2. Основна частина — розкрити зміст теми, використовуючи теоретичні знання і практичний досвід з досліджуваної теми.

3. Висновки — в стислій формі викласти основні положення і пропозиції з досліджуваної теми.

Для послідовного і чіткого викладу матеріалу складається план роботи.

Під час виконання роботи використовують джерела, наведені в навчальній програмі і рекомендовані на лекціях, а також інші підручники, що відповідають темі роботи.

Обсяг контрольної роботи — не більше 12 сторінок формату А4. Виконуючи роботу, студенти повинні в повному обсязі розкрити всі питання. Наприкінці наводиться список використаної літератури, вказується дата виконання і ставиться підпис.

Після перевірки викладачем контрольної роботи і одержання позитивної оцінки студент допускається до заліку.

ТЕМИ ДЛЯ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

1. Нові адаптагени, що підвищують працездатність спортсменів високої кваліфікації.
2. Анаболічні стероїди і спортивна працездатність.
3. Фармакологічні засоби профілактики перевтомлення і відновлення спортивної працездатності.
4. Інсулін як ліки і допінг, його використання і особливості.
5. Дозволені лікарські засоби у спорті.
6. Препарати енергетичної дії.
7. Препарати пластичної дії.
8. Фактори, що обмежують працездатність кваліфікованих спортсменів.
9. Актопротектори — новий клас стимуляторів фізичної працездатності.
10. Імуномодулятори для профілактики ускладнень у період змагань.
11. Вітаміни в харчуванні спортсменів.
12. Препарати анаболіки у спорті.
13. Гормон росту як допінг.
14. Еротропоетин як допінг.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ

1. Використання лікарських засобів у сучасному спорті.
2. Особливості призначення фармакологічних препаратів для спортсменів.
3. Класифікація видів фізичної діяльності за інтенсивністю навантажень.
4. Класифікація видів спорту.
5. Використання допінгів у споріднених видах спорту.
6. Ускладнення при використанні допінгів у різних видах спорту.
7. Хто призначає лікарські препарати спортсменам?
8. Відповідальність за призначення допінгів.
9. Спортивна фармакологія як окрема галузь фармакології.
10. Джерела енергії для фізичної роботи.
11. Працездатність людини.
12. Класифікація зон потужності при фізичній роботі.
13. Фактори, що лімітують працездатність.
14. Критерії, що визначають працездатність.
15. Допінги як лікарські препарати.
16. Поняття допінг і допінгова експертиза препаратів.
17. Класи допінгів і допінгові методи.
18. Методи визначення допінгів.
19. Можливі отруєння допінгами.
20. Допомога при гострих отруєннях допінгами.
21. Фальсифіковані допінги.
22. Функції організацій, що контролюють використання допінгу в спорті.
23. Завдання, об'єкти і методи допінг-контролю.
24. Організація і проведення допінг-контролю.
25. Можливі підміни біопроб для допінг-контролю.
26. Антидопінгова конвенція Ради Європи. Структура документа.
27. Задачі і функції національних антидопінгових лабораторій.
28. Права та обов'язки сторін при допінгконтролі у спорті.
29. Документи, що визначають процедуру допінг-контролю.
30. Стимулятори, біологічна дія на організм.

31. Обмеження у використанні препаратів кофеїнового ряду.
32. Механізм дії наркотичних препаратів.
33. Дозволені препарати наркотичної дії.
34. Анаболічні андрогенні стероїди, біологічна дія.
35. Анаболічні стероїди та спортивна працездатність.
36. Бета-2 агоністи, механізм дії, причини заборони.
37. Визначення рівня тестостерону в організмі спортсменів.
38. Методи виведення стероїдів із організму.
39. Діуретичні препарати, механізм дії, причини заборони.
40. Пептидні гормони, їх біологічна дія.
41. Глікопротеїнові гормони та аналоги, їх дія на організм.
42. Еритропоїєтин, його дія на організм і використання в медичній практиці.
43. Причини заборони ЕПО у спорті.
44. Заборонені допінгові методи. Навести приклади.
45. Адреноміметики, механізм дії та причини заборони.
46. Використання дихальних аналептиків.
47. Серцеві глікозиди як допінг.
48. Причини обмеження використання алкоголю, маріхуани.
49. Класи лікарських засобів з обмеженням у використанні.
50. Використання антидепресантів.
51. Транквілізатори та снодійні препарати у спорті.
52. Класифікація препаратів недопінгової дії.
53. Механізм дії та використання адаптагенів.
54. Використання препаратів енергетичної дії.
55. Використання препаратів пластичної дії.
56. Антиоксиданти як перспективні недопінгові речовини.
57. Антигіпоксичні препарати.
58. Використання імуномодуляторів для підтримки здоров'я спортсменів.
59. Вітаміни та інші біологічно активні домішки в харчуванні спортсменів.
60. Ноотропи як недопінговий засіб. Дія на організм спортсменів.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна

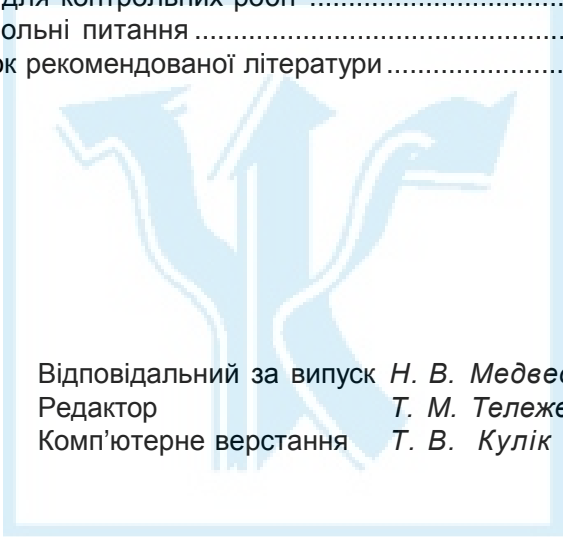
1. *Антидопінгова конвенція: Зб. договорів Ради Європи.* — К.: Парлам. вид-во, 2000.
2. *Аулик И. В.* Определение физической работоспособности в клинике и спорте. — М.: Медицина, 1990. — 192 с.
3. *Биохимия мышечной деятельности / Н. И. Волков, Э. Н. Нессен, А. А. Осипенко, С. Н. Корсун.* — К.: Олимп. лит., 2000. — 503 с.
4. *Воронина Т. А., Середенин С. Б.* Ноотропные препараты, достижения и новые проблемы // Экспериментальная и клиническая фармакология. — 1998. — Т. 61; №4. — С. 3–9.
5. *Рогозкин В. А.* Метаболизм анаболических андрогенных стероидов. — Л.: Наука, 1988. — 151 с.
6. *Сейфулла Р. Д.* Спортивная фармакология: Справочник. — М.: ИПК “Московская правда”, 1999. — 120 с.
7. *Сейфулла Р. Д.* Лекарства для спортсменов // Черный пояс. — 1998. — № 2. — 51 с.
8. *Сейфулла Р. Д., Анкундинова И. А.* Допинговый монстр. — М.: ВИНТИ, 1996.
9. *Фармакологическая коррекция утомления / Ю. Г. Бабков, В. М. Виноградов, В. Ф. Катков и др.* — М.: Медицина, 1984. — 205 с.

Додаткова

10. *Donike M., Rauth S.* Doping kontrollen. — Koln, 1990.
11. *Семенов В. А.* Лекарственные средства в спорте. — М.: Медицина, 1994.
12. *Хетфилд Ф.* Анаболические стероиды: какие и в каком количестве. — М.: ВНИИФК, 1984.
13. *Филипс У.* Анаболические стероиды. — Красноярск: Богатырь, 1995.
14. *Шиффер Ю.* Эритропоэтин как допинг // Вестн. ИААФ. — 2000. — № 1.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	3
Навчально-тематичний план вивчення дисципліни “Допінги в спорті”	4
Програмний матеріал до вивчення дисципліни “Допінги в спорті”	4
Вказівки до виконання контрольної роботи	6
Теми для контрольних робіт	7
Контрольні питання	8
Список рекомендованої літератури	10

Відповідальний за випуск *Н. В. Медведєва*
Редактор *Т. М. Тележенко*
Комп'ютерне верстання *Т. В. Кулік*

Зам. № ВКЦ-1947

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП